

Dönem : 1
Toplantı : 2

CUMHURİYET SENATOSU S. Sayısı : 328

Yakalanan veya tutuklanan bâzı kimselere tazminat verilmesi hakkındaki kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metni ve Cumhuriyet Senatosu Geçici Komisyon raporu (M. Meclisi 1/544; C. Senatosu 1/311)

(Not : M. Meclisi S. Sayısı : 457)

*Millet Meclisi
Genel Sekreterliği
Kanunlar Müdürlüğü
Sayı : 6827 39155*

10 . 10 . 1963

CUMHURİYET SENATOSU BAŞKANLIĞINA

Millet Meclisinin 8 . 10 . 1963 tarihli 149 ncu Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilen, yakalanan veya tutuklanan bâzı kimselere tazminat verilmesi hakkındaki kanun tasarısı, dosyası ile birlikte sunulmuştur.

Saygılarımla.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

Not : Bu tasarı 17 . 9 . 1963 tarihinde Başkanlıkça İlk Komisyona havale edilmiş ve Genel Kurulun 27 . 9 . 1963 ve 1, 2, 3, 8 . 10 . 1963 tarihli 144, 146, 147, 148 ve 149 ncu birleşimlerinde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilmiştir. (Millet Meclisi S. Sayısı: 457)

Geçici Komisyon raporu

*Cumhuriyet Senatosu
Geçici Komisyonu
Esas No: 1/311
Karar No: 2*

19 . 10 . 1963

Yüksek Başkanlığa

Millet Meclisi Genel Kurulunun 8 Ekim 1963 tarihli 149 ncu Birleşiminde öncelik ve ivedilikle görüşülerek kabul edilen, kanun dışı yakalanan veya tutuklanan kimselere tazminat verilmesi hakkındaki kanun tasarısı metni, Millet Meclisi Başkanlığının 10 Ekim 1963 tarih ve 6827 - 39155 sayılı yazıları ile Cumhuriyet Senatosu Başkanlığına tevdi olunmakla, Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunun 10 Ekim 1963 tarihli 149 ncu Birleşiminde, Anayasa ve Adalet, İçişleri ve Bütçe komisyonlarından üçer üyenin iştiraki ile kurulması kabul edilen Geçici Komisyonumuzun 18 Ekim 1963 tarihli Birleşiminde, Hükümet temsilcisi hazır bulunduğu halde tetkik ve müzakere olundu :

1. Komisyonumuz; Anayasamızın 14 ncu maddesinde yer alan kişi dokunulmazlığının ve 30 ncu maddesinde yer alan kişi güvenliğinin bilinen gerekçelerini burada tekrarlamayı zait saymış ve tasarısı gerekçesini, sözü edilen gerekçeye uygunluğu bakımından, kabul etmiştir.

2. Komisyonumuz, kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan 1 nei maddesini benimsemiş ve Hükümet tasarısındaki 1 nei maddeyi aynen kabul etmiştir. Zira, Millet Meclisi metninin 1 nei maddesinin 6 nei fıkrası hükmü, Anayasanın 14 neü ve 30 neu maddeleri hükümlerine ve Anayasanın ruhuna aykırı düşmektedir.

3. Komisyonumuz; kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metninin 2 nei maddesini esas itibariyle benimsemiş ancak, bu maddenin 4 neü fıkrasının son cümlesindeki «ağır ceza işlerini gören mahkemedir» sözleri yerine «ağır ceza mahkemesidir» sözlerini kullanmışlardır.

4. Komisyonumuz; kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan metninin 3 neü maddesini esas itibariyle benimsemiş, ancak, bu maddenin 1 nei fıkrasındaki «ve defterdarlığın veya malmüdürlüğünün» 2 nei fıkrasındaki «ve defterdarlığa veya malmüdürlüğüne» kısımlarını defterdarlığın veya malmüdürlüğünün işe karıştırılmasında lüzum ve fayda mülâhaza edilemediği ve bu halin, defterdarlığın veya malmüdürlüğünün işlerini lüzumsuz olarak çoğaltacağı düşüncesiyle, metinden çıkartmıştır.

5. Komisyonumuz; Millet Meclisi metninin 4 neü maddesini aynen kabul etmiştir.

6. Komisyonumuz; kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan 5 nei maddesini; kabul etmiş olduğu birinci madde gerekçesine uygun ve 1 nei maddeye paralel olarak benimsememiş ve bu metin yerine, Hükümetçe teklif olunan 5 nei maddeyi sadece birinci cümlesinde bir takdim - tehir yapmak suretiyle, kabul etmiştir.

7. Komisyonumuz; Millet Meclisince kabul olunan 6 nei maddeyi aynen kabul etmiştir.

8. Komisyonumuz; Millet Meclisince kabul olunan 7 nei maddeyi aynen kabul etmiştir.

9. Komisyonumuz; kanun tasarısının Millet Meclisince kabul olunan 8 nei maddesini, kabul etmiş olduğu 1 nei madde gerekçesine uygun ve 1 nei maddeye paralel olarak tasarıdan çıkartmıştır.

10. Komisyonumuz; Millet Meclisince kabul olunan 9 neu maddeyi 8 nei madde olarak aynen kabul etmiştir.

11. Komisyonumuz; Millet Meclisince kabul olunan 10 neu maddeyi 9 neu madde olarak aynen kabul etmiştir.

12. Komisyonumuz; Millet Meclisince kabul olunan 11 nei maddeyi 10 neu madde olarak aynen kabul etmiştir.

NETİCE

Bu tasarı Anayasanın geçici 7 nei maddesinde sözü edilen kanunlardan biri olup en geç iki yıl içinde kanunlaşması gerekmektedir. Komisyonumuz; bu gerekçe ile, tasarının Cumhuriyet Senatosu Genel Kurulunda öncelik ve ivedilikle görüşülmesini teklif etmeyi de kararlaştırmıştır.

Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

Başkan
Tokat
Z. Betil

Sözcü
Tekirdağ
S. Üren

Kâtip
Balıkesir
K. Öztas

Ordu
Söz hakkını mahfuz
E. Ayhan

Tabii Üye
S. Karaman
İmzada bulunamadı

MİLLET MECLİSİNİN KABUL ETTİĞİ
METİN

Yakalanan veya tutuklanan bâzı kimselere tazminat verilmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — 1. Anayasa ve diğer kanunlarda gösterilen hal ve şartlar dışında yakalanan veya tutuklanan veyahut tutukluluklarının devamına karar verilen;

2. Yakalanma veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar kendilerine yazılı olarak hemen bildirilmeyen;

3. Yakalanıp veya tutuklanıp da kanuni süresi içinde hâkim önüne çıkarılmayan;

4. Hâkim önüne çıkarılmaları için kanunda belirtilen süre geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetlerinden yoksun kılınan;

5. Yakalanıp veya tutuklanıp da bu durumları yakınlarına hemen bildirilmeyen;

6. Kanun dairesinde yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra delil yetersizliği veya ehliyetsizlik sebeplerine dayanmış olmamak şartıyla, haklarında kovuşturma yapılmasına veya son tahkikatın açılmasına mahal olmadığına veya beraatlerine karar verilerek serbest bırakılan;

Kimselerin, uğradıkları her türlü zararlar bu kanun hükümleri dairesinde Hazinece ödenir.

MADDE 2. — Birinci maddede yazılı sebeplerle zarara uğriyanlar, haklarında kendilerine zarar veren işlemlerin yapılmasına esas olan iddialar sebebiyle açılan dâvalar sonunda verilen kararların kesinleştiği veya bu iddiaların mercilerince karara bağlandığı tarihten itibaren üç ay içinde, ikametgâhlarının bulunduğu mahal ağır ceza işlerini gören mahkemeye bir dilekçe ile başvurarak uğradıkları her türlü zararın tazminini isteyebilirler.

Dilekçede, zarar talebinde bulunan kimsenin açık adresinin, zarara sebebiyet verdiği ileri sürülen muamelelerin özetinin, zararın istinadettiği sebepler ile sübut delillerinin ve talebolunan her türlü zararın neden ibaret bulunduğunun yazılı olması ve sübut delillerinin dilekçeye bağlı olarak verilmesi lâzımdır.

Yukarıki fıkrada yazılı hususları ihtiva etmeyen dilekçe mahkeme kararı ile reddolunur.

GEÇİCİ KOMİSYONUN KABUL
ETTİĞİ METİN

Kanun dışı yakalanan veya tutuklanan kimselere tazminat verilmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — Kanunda gösterilen hal ve şartlar dışında yakalanan veya tutuklanan veyahut tutukluluklarının devamına karar verilen; yakalanma veya tutuklama sebepleri ve haklarındaki iddialar kendilerine yazılı olarak hemen bildirilmeyen; yakalanıp veya tutuklanıp da kanuni süre içinde hâkim önüne çıkarılmayan veya hâkim önüne çıkarılmaları için kanunda belirtilen süre geçtikten sonra hâkim kararı olmaksızın hürriyetlerinden yoksun kılınan, yakalanıp veya tutuklanıp da bu durumları yakınlarına bildirilmeyen, tutuklandıktan veya yakalandıktan sonra haklarında kovuşturma yapılmasına veya son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına veyahut beraatlerine karar verilen; mahkûm olup da tutuklu kaldığı süre hükümlülük süresinden fazla olan veya tutuklandıktan sonra sadece para cezasına mahkûm edilen kimselerin uğriyacıkları her türlü zararlar bu kanun hükümleri dairesinde Devletçe ödenir.

MADDE 2. — Birinci maddede yazılı sebeplerle zarara uğriyanlar, haklarında kendilerine zarar veren işlemlerin yapılmasına esas olan iddialar sebebiyle açılan dâvalar sonunda verilen kararların kesinleştiği veya bu iddiaların mercilerince karara bağlandığı tarihten itibaren 3 ay içinde, ikametgâhlarının bulunduğu mahal ağır ceza işlerini gören mahkemeye bir dilekçe ile başvurularak uğradıkları her türlü zararın tazminini isteyebilirler.

Dilekçede, zarar talebinde bulunan kimsenin açık adresinin, zarara sebebiyet verdiği ileri sürülen muamelelerin özetinin, zararın istinadettiği sebepler ile sübut delillerinin ve talebolunan her türlü zararın neden ibaret bulunduğunun yazılı olması ve sübut delillerinin dilekçeye bağlı olarak verilmesi lâzımdır.

Yukarıki fıkrada yazılı hususları ihtiva etmeyen dilekçe mahkeme kararı ile reddolunur.

Tazminat talebine esas olan işlem işi hük-

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

Tazminat talebine esas olan işlem işi hükme bağlayan ağır ceza mahkemesince yapılmış ise, bu talebi incelemeye yetkili mahkeme en yakın yer ağır ceza işlerini gören mahkemedir.

MADDE 3. — İkinci maddede yazılı yetkili mahkeme, zarar istemine dair dilekçe üzerine, üyelere birisini için incelenmesi ile görevlendirir. Görevlendirilen üye, ilk önce, istemin kanuni süre içinde yapılmış olup olmadığını inceler. İstem, süresi içinde yapılmış ise görevli üye, hüküm ve karar dosyasını aldurtmak her türlü incelemeleri yapmak ve gerekiyorsa, tazminat isteminde bulunandan da izahat almak suretiyle delilleri topladıktan sonra, yazılı düşüncesini bildirmesi için evrakı Cumhuriyet Savcılığına ve defterdarlığa veya mal müdürlüğüne gönderir.

Mahkeme, Cumhuriyet Savcısının ve defterdarlığın veya müdürlüğünün yazılı mütalâası üzerine duruşma yapılmaksızın kararını verir.

Bu karar aleyhine tebliğ tarihinden başlayarak bir hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

MADDE 4. — Tazminatın miktarını tâyinde zarar talebinde bulunanların birinci maddede yazılı işlemlerin yapılmasına sebeb olan ihmali veya kusurlu hareketleri de nazara alınır.

Tazminat talebine esas olan işlemlere tamamiyle kendi ihmali veya kusurlu hareketleri ile sebeb olanlara tazminat verilmez.

MADDE 5. — Kanun dairesinde yakalandıktan veya tutuklandıktan sonra, delil yeterliliği veya ehliyetsizlik sebeplerine dayanmış olmamak şartıyla haklarında son soruşturmanın açılmasına veya kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verilmesi sebebiyle tazminat alanlardan aynı işten dolayı haklarında yeniden dâva açılanlara; beraet kararı sebebiyle tazminat alanlardan beraet hükmü aleyhine iadei muhakeme talebinin kabulü ile haklarında yeniden duruşma icrasına karar verilene ödenen tazminat miktarınca Hazine tarafından o şahsın emvali üzerine ihtiyati haciz

Geçici Ko. kabul ettiği metin

me bağlayan ağır ceza mahkemesince yapılmış ise, bu talebi incelemeye yetkili mahkeme en yakın yer ağır ceza mahkemesidir.

MADDE 3. — İkinci maddede yazılı yetkili mahkeme zarar talebini havi dilekçe üzerine, üyesinden birini için incelenmesine memur eder. İşe memur edilen üye evveleminde talebin kanuni süre içerisinde yapılmış olup olmadığını tetkik eder. Talep süresi içinde yapılmış ise, hüküm ve karar dosyasını celp ve lüzumlu her türlü tetkikatı yapmak ve icabında tazminat talebinde bulunandan da izahat almak suretiyle delilleri topladıktan sonra yazılı düşüncelerini bildirmesi için evrak C. savcılığına verilir.

Mahkeme C. Savcısının yazılı mütalâası üzerine duruşma yapılmaksızın kararını verir. Bu karar aleyhine tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

MADDE 4. — Millet Meclisi metninin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Haklarında kovuşturma yapılmasına veya son soruşturmanın açılmasına yer olmadığına karar verilmesi sebebiyle tazminat alanlardan aynı işten dolayı haklarında yeniden dâva açılanlara; beraet kararı sebebiyle tazminat alanlardan beraet hükmü aleyhine iadei muhakeme talebinin kabulü ile haklarında yeniden duruşma icrasına karar verilene ödenen tazminat, hükme hacet kalmaksızın Hazineye geri alınır.

Aynı işten dolayı açılan dâva veya mahkemenin iadesi suretiyle duruşma icrasına karar verilmesi üzerine yapılan duruşma sonunda

Millet Meclisinin kabul ettiği metin

vaz'olunur. Dâva sonunda şahıs beraet ettiği takdirde ihtiyati haciz kalkar. Mahkûm olduğu takdirde ayrıca hükme ihtiyacolmaksızın Hazinece haciz paraya çevrilir.

MADDE 6. — Bu kanun hükümleri disiplin yönünden yapılan tutuklamalar ve alınan tedbirlere uygulanmaz.

MADDE 7. — Tazminat talebi kabul olunmayan kimsenin sebebiyet verdiği masraf da kendisine yükletilir.

MADDE 8. — Aynı cins suçtan mahkûm olanlar, itiyadi suçlular ve suç işlemeyi meslek veya maişet vasıtası haline getirenler, bu kanunun 1 nci maddesinin 6 ncı bendi hükümlerinden faydalanamazlar.

MADDE 9. — Yabancı Devlet tâbiyetinde bulunan kimseler hakkında bu kanunun uygulanması, o Devletin Türk vatandaşlarına aynı esasları uygulamakta bulunmasına bağlıdır.

MADDE 10. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 11. — Bu kanunun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Geçici Ko. kabul ettiği metin

beraete hükmolunması halinde tazminat talebi hakkı yeniden doğar.

MADDE 6. — Millet Meclisi metninin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Millet Meclisi metninin 7 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Millet Meclisi metninin 9 ncü maddesi 3 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Millet Meclisi metninin 10 ncü maddesi 9 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 10. — Millet Meclisi metninin 11 inci maddesi 10 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.